

اعتراض است. بنابراین در جاهایی که دادسرا احیا شده باشد از دیدگاه منطقی، حقوقی و عقلی و با توجه به سکوت قانون، مرجع رسیدگی به اعتراض، دادگاه عمومی کیفری محل است.

■ آیا تمام پرونده‌ها بلافصله ثبت می‌شوند؟
رئیسی: خیر، بسیاری از دادیاران، نخست شکایات را به کلاتهای می‌فرستند و پس از تحقیقات ابتدایی و جمع آوری ادله، ثبت می‌کنند. بیشتر برای اینکه آمار موجودی بالا نزد و از منفی شدن آمار جلوگیری شود. اما ممکن است پرونده‌گم شود یا مشکلاتی دیگر پدید آید.

■ ارتباط شما با مردم چگونه است؟
نوع وظیفه قضایی ما به نحوی است که با ارباب رجوع کاری نداریم.

■ در آخر وضع معیشتی در کار قضایی چگونه است؟
وضعیت مالی بسیار بد است. بسیاری از قضات هنوز مستأجرند یا در خوابگاه ساکن هستند. سطح حقوق بسیار پایین است و بیشتر در آمد، صرف قسط وام و ... می‌شود. بسیاری از امکاناتی که همکاران در شهرستان، در تهران تداریزده بسا که با امکانات کم و حجم بسیار کار، حقوق کمتری می‌گیرند و این مسائل موجب کسر شان قضایی شده است.

◀ علی بهارشاھی - سرپرست دادیاری اجرای احکام دادسرای شمیران

آرزوی کنم طرفین هر پرونده حتماً وکیل داشته باشند

از سال ۷۷ به عنوان قاضی تحقیق در شهرستان نهیندان (خراسان) مشغول به کار شد. سپس همزمان با ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد رشته حقوق بین الملل دانشگاه شیراز، به عنوان قاضی تحقیق، قاضی اجرای احکام حقوقی و کیفری و قضایی ناظر زندان در دادگستری شیراز فعالیت داشته و در سال ۸۱ به عنوان دادرس دادگستری نهیندان ادامه فعالیت داد است و از تیرماه ۸۲ به عنوان سرپرست اجرای احکام دادسرای شمیران منصب شده است.
■ در ورود به دستگاه قضایی، آیا با همان محیط روبرو شدید، که از قبل تصویر می‌کردید؟
از آنجایی که من پس از تغییر رشته از فلسفه غرب به حقوق، از ۱۹ سالگی به عنوان کارآموز قضایی وارد دادگستری شدم، هیچ گونه آشنایی با این دستگاه نداشتم.

■ درباره احیای دادسرا چه می‌اندیشید؟
قطعاً دادسرا در هر دستگاه قضایی در هر جای دنیا ضروری است. آنچه امروز مهم است، این است که دادسرا نقش ارزشده‌ای در کاستن مراجعات و اختتام پرونده دارد و وقت دادگاهها و مردم کمتر گرفته می‌شود و فقط پرونده‌های مربوطه نیز در صورت لزوم با

▲ روح الله رئیسی

رئیسی - متأسفانه کسی از حضور وکلا در دادسرا به خصوص وکیل متهم و نیز وکیل شاکی استقبال نمی‌کند. واقعاً وکیل خبره و راستین، بال دیگر فرشته عدالت است و به قضایی در جهت کشف حقیقت، کمک می‌کند. وای به آن روزی که وکیل نامناسب باشد و قضایی کم سعادت، نباید از خود و قانونی بودن رسیدگی معتقد باشد، نباید از برخورد با وکیل نگران باشد. اما در مورد وکلا نیز جای بحث وجود دارد. اگر به نحوی حضور وکیل در پرونده‌ها الزامی می‌شد، به سود دستگاه قضایی بود.

گازری - آقای دکتر آخوندی نظر جالیلی دارند که مجرمانه بودن تحقیقات دادسرا، از دید چه کسی است؟ اگر چه در نوع جرایم متفاوت است، اما در مقطع تفهم اتهام، شهادت شهود و ... نباید امکان و شرایط دفاع را از متهم گرفت.

■ واحد ارشاد و معاوضت قضایی، این روزها منتظران بسیار دارد؟ نظر شما چیست؟
رئیسی - اصلاً مناسب نیست، حتماً باید قضایی متخصص، در این واحد بگذارند. زیرا این راهنماییها حساس است و ممکن است اشتباه ارشاد، پرونده را مدت‌ها معلطل کرده و همه را سردرگمی کند.

گازری - متأسفانه آموزش ندیده و کم تجربه‌اند. تنها فارغ التحصیلان حقوق را منصب کرده‌اند و نظراتی نیز شود.

■ آیا از معلومات خود رضایت دارید و آیا در رسیدگی به قرارهای منع و موقوفی تعقیب بعضاً دقیق عمل نمی‌کند دادگاه صراحتاً مشخص نمی‌کند که تکالیف دادسرا پس از تقضی قرار چیست؟ آیا نفس دایره حقوق خلی گشته است و معلومات هر چه بیشتر شود، باز هم کاستیهای دارد. حتی قضات دیوان عالی کشور نیز از این امر مستثنی نیستند

صد درصد مشورت می‌گیرند.

■ اگر قرار عدم خروج از سوی دادسرا صادر شود، در کجا قابل اعتراض است؟

طبق ماده ۱۳۳، قرار اگر از سوی دادگاه صادر

رئیسی - استقلال قضایی را دو چیز تهدید می‌کند. فشار درون سازمانی و برون سازمانی، که علاوه بر فشار اخلاقی و روحي است و آنچه بیشتر مورد توجه است، فشار درون سازمانی است. اما اگر همکاران خود را انجام می‌دهند و اعتمانی نمی‌کنند.

گازری - این از گذشته‌ها بوده است و هر چند باشد و ضعف همراه است، در تمام دستگاهها وجود داشته. در کل هرچیزی که استقلال قضایی را تهدید کرده و شخصیت مستقل قضایی را خدشه دار سازد، مضار است.

■ آیا تا به حال پیش آمده است که مدت بازداشت متهم از حداقل مجازات مقرر در قانون برای آن جرم، تجاوز کند؟

رئیسی - رسیدگی به این امور در محدوده ما نیست و ما رأی را کنترل می‌کنیم. این مربوط به رسیدگی مقدماتی است اما احتمال آن وجود دارد و نمی‌توان با قاطعیت گفت نداشته‌اند.

■ در صد شکسته شدن قرارهای صادره توسط دادگاه چقدر است؟

رئیسی - خیلی کم چون کنترل شعبه اظهار نظر دقیق است و ایراد را خود دادیاران اظهار نظر رفع می‌کنند. علت برخی نقصها نیز اختلاف نظر قضایی دادگاه با قضایی دادسراس است.

مشکل اصلی ما در خصوص پرونده‌هایی است که اعتراض شده و به دادگاه می‌رود. دادگاه در رسیدگی به قرارهای منع و موقوفی تعقیب بعضاً دقیق عمل نمی‌کند دادگاه صراحتاً مشخص نمی‌کند که تکالیف دادسرا پس از تقضی قرار چیست؟ آیا نفس قرار، به معنای وجود نقص تحقیقاتی است یا به معنی عقیده دادگاه بر صدور قرار مجریت و جلب متهم است؟ گاهی نیز دادگاه اجرای تحقیقاتی را از دادسرا می‌خواهد که خود دادگاه هم می‌تواند آن را انجام دهد و ارسال مجدد پرونده به دادسرا موجب اطالة دادرسی می‌شود.

■ حضور وکلا در دادسرا در چه حد است؟

در راستای شغلش زندگی کند از نظر مسکن، رفت و آمد، نوع لباس پوشیدن و آراستگی، برخورد و بیان، در همه جای دنیا قاضی همیشه زیر ذره بین است. در جامعه ما، آن سطح مطلوب از نظر رفاهی و جایگاه برای قاضی تأمین نشده و هنوز جانینه است که قاضی راحتی نباید با یک کارمند عالی رتبه قیاس کرد. چرا که ویژگیهای خود را دارد. ول اآنکه در یک شهرستان دور افتاده باشد. اگر چه مسؤولان تلاش خود را نموده اند، اما هنوز آن سطح مطلوب برآورده نشده و البته مسؤولان نیز با یک سری محدودیتها از نظر بودجه و امکانات مواجه هستند که باید از طرق مجلس محترم و سایر مراجع ذیربط، مرتفع شود.

▪ در مورد برخی افراد که قصد نفوذ در پرونده را دارند چه شیوه ای اتخاذ می کنند و نیز چقدر در برابر مردم پاسخگو هستند؟

تلاش می کنیم این مسأله به خوبی انجام شود. مسأله قانون یک طرف و عرف کاری طرف دیگر. گاهی خود شخص در زندان است و ما به بستگانش جوابگو هستیم و اطلاع رسانی می کنیم. آنها تلاش می کنند به زندانی شان کمک کنند و نباید تصور کرد هر مراجعته ای به معنی نفوذ در پرونده و هر مراجعة کننده ای، سودجو است. اما با افراد سودجو که قصد دیگری دارند، باید برخورد کرد.

▪ چه تحولات دیگری را در دستگاه قضایی، لازم می دانید؟

علاوه بر مطالعی که ذکر شده سیستم کامپیوتی سراسری در دادگاههای کشور، فرآیند رسیدگی را سرعت می بخشد. مثلاً یک نیابت قضایی ماهها به طول می انجامد. در حالی که با چنین سیستمی در کمترین مدت، این روند صورت می گیرد. همچنین اداره زندانها نیز باید به روز شود. جزئیات مسائل زندان، تفکیک بندها و سایر امور، مهم است. اطلاع رسانی دقیق حقوقی برای مردم که ملزم شوند کلیه معاملات خود را طبق سند رسمی تنظیم کنند و حتی مثلاً یک وکیل هم در معامله حضور داشته باشد و افراد به مشکلات احتمالی فعلیهای خود آگاهی داشته باشند، حجم بسیاری از پرونده ها کاهش می باید و مثلاً در تخلفات رانندگی، حتماً نیابد در ایام نوروز، ماشین توفیق شود تا دادگاه به یک تخلف رانندگی رسیدگی کند که ۱۰ یا ۲۰ هزار تومان جریمه شوند. این رامی توان با نظامی قانونمند و مشخص بر عهده راهنمایی و رانندگی گذاشت و از این اتفاق وقت مردم و دادگاهها جلوگیری می شود. دادگستری را نیز به تنهایی مقصود ندانیم. زیرا مادر حادث رانندگی، رتبه اول را داریم که در هر صورت دادگاه باید رسیدگی کند. در طلاق نیز دارای بالاترین آمارها هستیم. همین طور در چک، با تصادع جرایم ارتکابی مواجهیم که با این نیرو و امکانات محدود، فکر می کنم قضات مایش از توانایی خود و دهها برابر قضات سایر کشورها، انجام وظیفه می نمایند. در بیمه نیز، خصوصاً پیمه اتمومی کاستهایی وجود دارد که باید در برنامه ریزی کلی، ترتیبی اتخاذ شود که بینه

امروز این واحد قدری مرتب شده، به خاطر زحمات بسیاری است که صورت گرفته است.

مسأله دیگر اینکه مکاتبات و ارتباطها با دادگاه است، نه دادیاری و بازپرسی و به علت نبود دادسرا در معیت دادگاه، این ارتباطات با اتفاق وقت همراه است و همچنین با حذف ماده ۲۳۵ در خصوص پرونده هایی که اجرای آن ممکن است تالی فاسدی بر آن مترب باشد، در اجرای احکام با مشکل خلاً قانونی و رویه نامشخص مواجه هستیم. هرچند بخشانه اخیر دادستان محترم تهران تا حدودی از این نقص کاسته است، اما کافی نیست. در مورد اجرای تأمین خواسته، اخذ وجه الکفاله، ضبط وثیقه، موضوع مواد ۴۵-۱۴۰ آ. د. ک - حکم یا قرار منع الخروج نمودن محکوم علیهم (تبصره ذیل ماده ۱۳۳ آ. د. ک) به لحاظ عدم وجود رویه منسجم بعض مشکل ساز است.

همچنین پیشنهاد می شود با انعقاد قرارداد متقابل استداد مجرمین با سایر کشورها، از بروز مشکل در خصوص استداد مجرمان جلوگیری شود.

▪ در مقوله آموزش و نیز علمی شدن کار قضایی، چه پیشنهادهای دارید؟

جلسات توجیهی، کلاسهای آموزشی و حتی امکان ادامه تحصیل برای قضات بسیار مؤثر است. قوانین مانیز البته باید به روز و کامل باشند و گرایشای تخصصی شاخه های حقوق به دادگاهها سایت داده شود. یعنی دادگاهها کاملاً تخصصی شوند. در عین حال اطلاع رسانی مردمی از طریق رسانه ها و ایجاد سایت اینترنتی منسجم در کنار شبکه سراسری رایانه ای در مراکز دادگستری و محاکم ضروری به نظر می رسد.

▪ شأن قضایی و سطح قضایت را در ایران چگونه می پنیدد؟

بحث اینکه آیا شأن قضایی رعایت می شود یا اینکه قضایی باید چه شانی داشته باشد، متفاوت است. اما فکر می کنم قضایت تها شغلی است که تمام زندگی انسان را تحت تأثیر قرار می دهد و باید همواره قضای

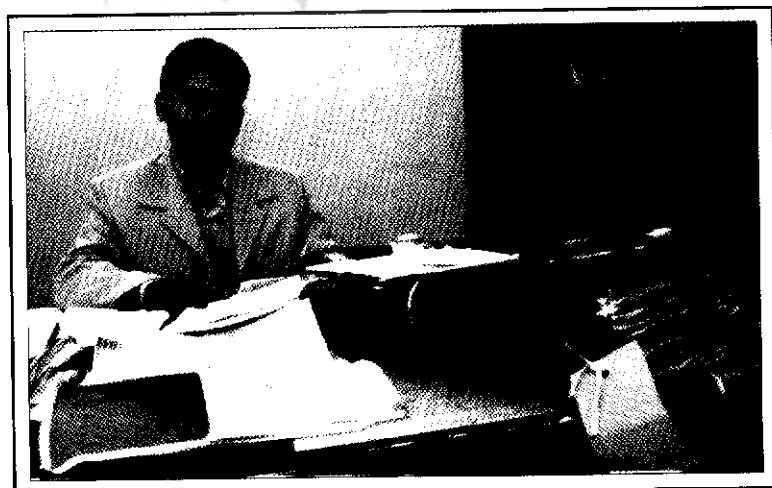
صدر کیفر خواست به دادگاه می رود که مسلمان و قتل چند قاضی راجع به پرونده بررسی و اقدام نموده باشند، رسیدگی دقیق تر خواهد بود. از جمله کاستهای دادسرا، وجود نیروهای جوان است که سابقه قضایی ندارند یا اگر هم دارند بسیار کم است. از نظر کادر قضایی و اداری پرتجربه نیز با توجه به حجم پرونده ها و کمبود وقت، دچار مشکل هستیم. در مورد ساختمان، امکانات وغیره نیز در مضیقه ایم. اما مشکل اساسی، نبود یک قانون منسجم و اختصاصی و قदمان رویه قضایی واحد برای دادسرا است.

▪ در اجرای احکام چه مشکلاتی دارید؟

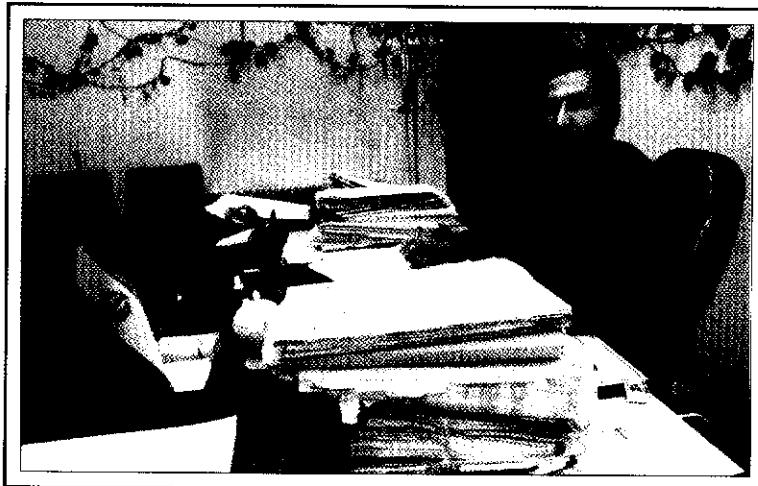
یک سری پرونده ها هستند که در دادسرا رسیدگی شده، به دادگاه رفته و پس از صدور رأی، به اجرای احکام اعاده می شوند که مشکلی ندارند. اما پرونده هایی هستند که حکم آنها مربوط به قبل از تشکیل دادسرا بوده و نزدیک به ۵۰۰ پرونده، از این

جمله اند. در این دادسرا نیز، اجرای احکام مجتمعهای قضایی ونک و الهیه درهم ادغام شده اند ۴ شعبه دادیاری اجرای احکام داریم. بیشتر پرونده های مذکور، مربوط به چک، سرقت و کلاهبرداری می باشند و در دو مورد اخیر به محض اینکه شاکی بدون تقدیم دادخواست، تقاضای ماده ۶۹۶ کند، با دستور دادگاه، محکوم علیه تازمان صدور حکم اعسار، یا اخذ رضایت شاکی یا پرداخت محکوم به در زندان می ماند و اگر قادر به استرداد محکوم به نباشد، باید در زندان بماند که اینامر موجب اطالة دادرسی و اتفاق وقت اجرای احکام می گردد. همچنین تقاضای تخفیف در مجازات (ماده ۲۷۷ آ. د. ک) آزادی مشروط (۲۹ ق. م. ۱)، عفو

موردي و سایر عفوهای اعلامي توسط اجرای احکام بروسي و اقدام می گردد که زمان بسیار می طلبد. با توجه به حجم موجود ۶۵۰۰ پرونده ۵ قضایی ثابت اجرای احکام و کادر اداری محدود، کافی نیست. چرا که پرونده های دادسرا شمیران با دیگر نقاط فرق دارد و بیشتر شامل جرایم سنگین و زمانگیر است، اگر

▲ علی بهارشاھی

جلال توحیدی

برخی پرونده‌ها - و هم خودش رسیدگی می‌کرد. اما اکنون دادسرا به عنوان نهادی مستقل و نماینده عموم جامعه و طرف دعوا انجام وظیفه می‌کند و قاضی به عنوان مقامی بی‌طرف، میان دادسرا و یک متهم، داوری می‌کند. پس ضرورت وجود دادسرا انکار ناپذیر است.

اما معتقدم وضعیت فعلی دادسرا با توجه به ۸ سال تعطیلی و اینکه در این مدت آین دادرسی (۱۲۹۰) مریبوطه به دادسرا دیگر در دانشگاهها تدریس نمی‌شده است و در دوره کارآموزی نیز به آن پرداخته نشده، در نتیجه ضرورت جبران این کاستیها، احساس می‌شود؛ اول آنکه فوراً قانون آینین دادرسی کیفری مریبوط به دادسراهای عمومی و انقلاب، تندوین و تصویب شده و به اجرای آید. زیرا مقداری از کاستیها با نظرات اداره حقوقی، رویه‌های سایق و ملاکهای سابق قانونگذار رفع می‌شود. اما ابهامات قانون آ.د. ک و قانون اصلاح و تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب، همچنان پابرجاست. مثلاً آن قسمتی که به قرار صادره از سوی دادسرا اعتراض شده و به دادگاه می‌رود، در صورت تقضی قرار، حتماً باید جلب به محکمه و دادرسی دهد با اینکه می‌توان بدون تقضی قرار، در اجرای ماده ۱۷۸ آ.د. ک (۱۲۹۰) قرار تحقیقات صادر کند.

الآن دادگاهها قرارهای نهایی منع یا موقوفی تغییب را تقضی می‌کنند، اما مشخص نمی‌نمایند که آیا دادرسرا می‌تواند نفایا اثباتاً اظهار نظر کند؟ در این صورت دور و تسلیل به وجود می‌آید. اما قبلاً به این صورت بود که دادگاه، قرار مذکور را یا تأیید می‌کرد یا قرار را تقضی کرده و جلب به محکمه و دادرسی داده و یا نقص گرفته و تکمیل تحقیقات را می‌خواست و سپس اظهار نظر می‌کرد. اما امر وزره متأسفانه برخی دادگاهها قرار را تقضی می‌کنند ولی اظهار نظر نمی‌نمایند و می‌گویند دادسرا، رسیدگی تحقیقات را از اول شروع کند و قانونگذار می‌باید این خلاهای قانونی را جبران نماید.

انتظار من این بود که سیستم قضایی ما بسیار دقیق و قضات ما بسیار مسلط به قوانین و مقررات باشند. اما الان عواملی دست به دست هم داده است که من احساس می‌کنم این انتظار من، کاملاً برآورده نیست. فعلای در حد ایده آن و مطلوب نبوده و باید برای رسیدن به آن تلاش کنیم. بنابراین در حال حاضر متوجه شده‌ام که عمل انتظار اتمام با آنچه هست تغارت دارد.

اشارة کردید که تعارض میان دقت و سرعت عمل قضات به جایی می‌رسد که آراء و احکام محکم را دچار ضعفهایی می‌نماید. توضیح بیشتری دارید؟ بیسید! یک بخش از دلایلش، هی تواند سیستم تقنیکی ما باشد. یعنی قوانین و مقررات امنیتی زیاد و متفرقه است، که همین امر موجب اطالة تعقیب و دادرسی می‌شود. البته ناگفته نماند که طبع کارقضایی زمانگیر است و برخلاف امور اداری سایر دستگاهها، نمی‌توان از دستگاه قضایی انتظار داشت تمام کارها را به روز انجام دهد. زیرا برای تضاد بین دو طرف، نیاز به بررسی مدارک، شواهد و انجام امور لازم از قبیل تحقیق، استعلام، استعمال شهادت و... است که زمان می‌برد. اما مشکلات ما باید به سویی برود که تا حد ممکن از تشریفات زاید بکاهد.

ما آن مشکلاتی در خصوص «ابلاغ» داریم که بسیار طولانی انجام می‌گیرد. مشکلاتی در ارتباط با ضابطه داریم که به خاطر کمسود امکاناتشان، ایجاد تغییر همراه با تراکم کار، زمانگیر است و این تراکم کار در داخل دستگاه قضایی نیز مشکل ساز است. پس مسئله هم مشکلات اجرایی است و هم مشکلات تقنیتی.

اجایی دادسرا را چگونه می‌بینید؟ دادسرایی که تا سال ۷۲ وجود داشت، دارای ۸۰ سال سابقه و جاقادگی مطلوبی بود. ولی پس از انحلال، نهاد تحقیق و تعقیب با نهاد دادرسی ادغام شد و در واقع یک قاضی هم خودش مدعی بود - در

حداکثر خسارات را پرداخت نماید. ■ کارکبفری در دادسرا را دوست دارید یا ترجیح می‌دهید در رشته خودتان - حقوق بین الملل - فعال باشید؟

کار قضایی در هر موردی، لطف خاص خود را دارد. بسیار از همکاران، اجرای احکام را به خاطر حجم زیاد کار، ترجیح نمی‌دهند. از سوی دیگر کار قضایی در دعاوی بین المللی را به خاطر رشته ام دوست می‌دارم. در حالی که اغلب همکاران، به خاطر بافت کار قضایی، بیشتر به رشته‌های حقوق خصوصی و نیز جزا گرایش دارند. رشته بین الملل به خاطر اینکه مسائل ضروری است که در سیستم حقوق داخلی دارد، ضروری است که در حالی که آن صورت پوشش دارد، می‌تواند در جهت روش راحت پوشش دارد. آرزوی اینکه مسائل حقوق را نهاده اینکه آنکه هم و مؤثری نسبت به آن صورت دارد.

حضور وکلا در دادسرا و محکم چگونه باید باشد؟ من خود همیشه از حضور وکلا استقبال کرده ام و خوشحال می‌شوم که در هر پرونده ای وکیل دخالت داشته باشد، حضور وکیل برای طرفین پرونده، اطمینان و آرامش به همراه دارد و اظهارات و لایحه وکلا محتزم، می‌تواند در جهت روش نزد شدن موضوع، نقش مهم و مؤثری داشته باشد. آرزوی برای رسیدن به آن تلاش کنیم. بنابراین در حال حاضر متوجه شده‌ام که عمل انتظار اتمام با آنچه هست تغارت در صورت عدم توان مالی شخص، به طریقی پیش بینی شده باشد.

و حرف آخر... .

در پایان می‌خواهم از تعدادی از شهر وندان خبر و نیکوکار که اخیراً در این شعبه و احتمالاً شعب مناطق دیگر، به صورت ناشناس اقدام به پرداخت بدھیها و دیون محکومان فاقد تمکن مالی می‌نمایند تشرک کنم و جا دارد برنامه ای طراحی شود که این کمکها با شیوه بخته و مؤثرتری همراه شود.

► جلال توحیدی؛ جانشین سپرست دادسرا ناحیه ۱ شمیرانات

در حال اتخاذ قوتی؛ هستیم تمام پرونده‌ها ثبت شوند

فارغ التحصیل کارشناسی ارشد حقوق جزا از دانشگاه شهید بهشتی - دارای ۱۳ سال سابقه قضایی از جمله؛ دادرس حقوقی دو مستقل شهرستان، دادیار اظهارنظر و اجرای احکام دادسرای عمومی تهران ناحیه شمیرانات، قاضی تحقیق، دادرس علی البدл دادگاههای عمومی تهران، ریس شعبه ۵۰۸ دادگاه دادگاه عمومی تهران، ریس شعبه ۱۰۵۲ دادگاه عمومی جزا تهران. ■ در هنگام شروع به کار، چه انتظاری از فعالیت قضایی داشتید و پس از شروع، دستگاه قضایی را چگونه دیدید؟